

Опасни патогени по земеделските култури

Автор(и): проф. д-р Стойка Машева, ИЗК "Марица" Пловдив

Дата: 15.02.2018 Брой: 2/2018

В България опасните болести по земеделските култури силно редуцират добивите и причиняват големи загуби при неадекватна борба срещу тях.

При **пшеницата** особено опасна е **брашнестата мана** (*Eryziphe graminis*). При нападение на флаговите листа и класа, загубите от нея могат да достигнат до 20-25%. Загуби до 30-40% при тази култура може да причини нападението от фузариоза (*Fusarium* sp.) по класа, основата на стъблото и корените. **Ръждите по житните** също са сериозен фитопатологичен проблем. Има данни за епифитотийно развитие в миналото, както на стъблената, така и на листната ръжда по пшеницата. При ечемика особено опасна е **ленточната болест** (*Drechslera graminea* (*Helminthosporium gramineum*)).

В хладни и влажни години и закъснели третирания **струпяването по ябълката** (*Venturia inaequalis*) обхваща 100% от листата и плодовете и силно влошава качеството на плодовете. Масово се появява **огненият пригор** (*Erwinia amylovora*) при семковите овощни (особено дюля и круша) и причинява значителни загуби, а в някои случаи дори загиване на цели дървета. През последните години в световен мащаб се увеличи значението на **шарката по сливата** (Plum rox virus). Тя причинява преждевременно опадване на 70-95% от плодовете и силно влошава качеството на продукцията. **Къдравостта** (*Taphrina deformans*) заема първо място по разпространение и вредоносност сред болестите по прасковата. У нас се явява ежегодно в силна форма, като засяга до 90-100% от листата. Намалява жизнеността на дърветата, устойчивостта им към измръзване и редуцира плододаването. Друго опасно заболяване по този овощен вид е **брашнестата мана** (*Sphaerotheca pannosa*). Разпространява се масово и ежегодно нанася значителни щети. При силни прояви на болестта нападението може да достигне до 100% по леторастите, 95-100% по плодовете и до 95% по листата. **Ранното кафяво гниене** (*Monilia laxa*) вреди силно по кайсия, вишна, череша и някои сортове сливи. В години с хладен и влажен период на цъфтеж може да се проявят епифитотии (нападение до 95 – 100%). Такива са наблюдавани и при вишните. При сливите опожаряването на цветовете може да достигне 100%. Установено е загиване на цели дървета в млади вишневи насаждения.

При зеленчуковите култури също се установяват често големи загуби при неблагоприятни условия. Нападението от **картофена мана по домати** (*Phytophthora infestans*) може да редуцира добивите с 30-40%. Пораженията, причинени от вируса на бронзовостта могат да достигнат до 50-70%. **Маната по пипера** (*Phytophthora capsici*) е икономическо най-значимото заболяване при тази култура. В някои години тя е унищожавала до 15-20 хил. дка посеви. При домати, патладжана и пипера загубите от **столбур** (*Phytoplasma sp.*) могат да достигнат до 50-90%. С най-голямо икономическо значение при **кравеставиците** са **маната** (*Pseudoperonospora cubensis*) и краставиичната мозайка. Силно вредоносно при тях е и фузарииното увяхване (*Fusarium oxysporum f. sp. cucumerinum*), което вреди както в оранжерийното, така и при полското производство.

През последните години се наблюдава негативна тенденция по отношение на загубите от земеделска продукция, причинени от болести – те непрекъснато се увеличават. Причина за това са внедряването на високопродуктивни сортове и интензивни ефективни технологии, в резултат на което селскостопанското производство се увеличи почти с 200%. Едновременно с това загубите от болести нарасна 3-4 пъти, а разходите за ПРЗ – 5-6 пъти. Причините могат да се обединят в три основни групи, свързани с концентрацията, специализацията и интензификацията на съвременното конвенционално земеделско производство. Създаването на големи производствени масиви и обособяването на монокултурно

отглеждане редуцира биологичното разнообразие. Интензификацията на подотрасъла растениевъдство е свързана с влагането на все по-големи количества минерални торове и продукти за растителна защита. Комбинацията от тези три групи доведе до нарушаване на биологичното равновесие на големи територии и се създадоха условия за възникване на епифитотии.